

## *Co to jest rotacyzm?*

### *Ćwiczenia logopedyczne do wywołania głoski [r]*

Rotacyzm inaczej rwanie - to nieprawidłowa realizacja głoski [r]. W ramach rotacyzmu wyróżniamy: - mogirotacyzm (opuszczanie głoski [r]), - pararotacyzm (zastępowanie głoski [r] innymi głoskami),  
- rotacyzm właściwy (znieskształcanie głoski, zastępowanie prawidłowego [r] dźwiękami niesystemowymi).

Przyczyn rotacyzmu może być wiele. Podaje tu kilka z nich:

- niesprawny czubek języka (za duży i za gruby język, obniżone albo wzmożone napięcie mięśniowe, zbyt krótkie wędzidełko językowe),
- nieprawidłowy słuch,
- nieprawidłowe wzory wymowy osób z otoczenia dziecka.

Zajmiemy się tutaj terapią rotacyzmu. Pierwszym krokiem jest odzwyczajenie od wymawiania dźwięku niesystemowego (np. tzw. [r] francuskiego). Dlatego też osoba wszędzie tam, gdzie występuje w wyrazach [r] (wymawiane nieprawidłowo), powinna wymawiać [l]. Gdy to już się zautomatyzuje, a osoba potrafi ładnie i bez problemów wymawiać [l], przechodzimy do właściwej terapii.

### **Ćwiczenia artykulacyjne do wywołania głoski [r]**

Mają one na celu wyćwiczenie sprawności czubka języka.

Przy terapii rotacyzmu bardzo ważne jest usprawnienie języka i warg.

Ćwiczenia narządów mowy przygotowujące aparat artykulacyjny do wymowy głoski [r].

- masowanie i rozcieranie brzegów języka zębami (łap boki języka zębami i próbuje poruszać zuchwą na boki - masować język albo go lekko nagryzać) - "Zabawa w krowę",
- pukanie czubkiem języka w wałek dziąsłowy za górnymi zębami - "Zabawa w dzieciola",  
□ odklejanie czubkiem języka przyklajonej do podniebienia chrupki kukurydzianej.
- masaż czubka języka przednimi zębami,
- zlizywanie z podniebienia przyklejonej czekolady, opłatka, dżemu itp.,
- klaskanie - "Zabawa w konika" (konik jedzie na wycieczkę: wolno, coraz szybciej, potem jak najszybciej wraca do domu na kolację, bo jest bardzo głodny).
- odklejanie czubkiem języka kawałka przyklejonego do podniebienia herbatnika, biszkopta itp.,
- na wargę dolną kładziemy kawałek kolorowego papieru, próbujemy go zdmuchnąć.

- masowanie i rozcieranie brzegów języka zębami (dziecko łapie boki języka zębami i próbuje poruszać żuchwą na boki - masować język albo go lekko nagryzać)
- naśladowanie odgłosu rybki wskakującej do wody - szybkie powtarzanie: *plum, plum, plum*
- śpiewanie różnych szybkich melodii na sylabach: *la, la, la; lo, lo, lo.*
- zlizywanie z podniebienia przyklejonej czekolady, opłatka, dżemu itp.,
- kłaskanie - "Zabawa w konika" (konik jedzie na wycieczkę: wolno, coraz szybciej, potem jak najszybciej wraca do domu na kolację, bo jest bardzo głodny).
- śpiewanie różnych szybkich melodii na sylabie: *le, le, le; lu, lu, lu; ly, ly, ly.*
- coraz szybsze powtarzanie: *bda, bdo, bde, bdu, bdy* oraz *pta, pto, pte, ptu, pty* (uwaga: przy [d] i [t] język trochę cofnięty w głąb buzi dziecka, czyli na wałek dziąsłowy).
- kłaskanie - "Zabawa w konika" (konik jedzie na wycieczkę: wolno, coraz szybciej, potem jak najszybciej wraca do domu na kolację, bo jest bardzo głodny).
- jak najszybsze wypowiedzenie zbitki sylabowej: *lalolule* - "Zabawa: Kto szybciej?" (wypowiadamy sylaby i jak najszybciej przebieramy nogami w miejscu).
- odklejanie czubkiem języka kawałka przyklejonego do podniebienia herbatnika, biszkopta itp.,
- I znów konik: szybko mówimy: *patataj, patataj!;*)
- szybkie powtarzanie: *bda - pta, bdo - pto, bde - pte, bdu - ptu, bdy - pty* ("Zabawa piłką" - powtarzamy jak najszybciej te sylaby siedząc na podłodze i szybko turalając albo rzucając do siebie nawzajem piłkę).
- 

### Wywołanie głoski: [r]

Gdy czubek języka jest już wystarczająco wyćwiczony musimy wybrać sposób wywołania tej głoski. Możemy:

- próbować wywołać wibrację poprzez zbliżenie języka do podniebienia twardego (osoba ćwicząca nabiera powietrza przez nos, wydycha ustami, starając się trzymać język na podniebieniu). □ wprawic język w drganie kładąc go między wibrującymi wargami (parskanie).  
Przytrzymujemy wargi palcami, by drgał sam czubek języka. Potem stopniowo cofamy język aż na dziąsła.
- Próbować wywołać [r] z [ż]: przy wypowiedzeniu głoski [ż] staramy się obniżyć żuchwę, przy czym ono próbuje cały czas trzymać język na górze (zabawa w siłowanie się). **Uwaga!** Mięśnie żuchwy powinny być rozluźnione, inaczej będziemy siłować się z żuchwą, a nie językiem. Czasem zamiast obniżania żuchwy, przy artykulacji [ż] potraça się palcem wędzidełko podjęzykowe.
- Lekko podbijać brodę, podczas gdy wymawiamy głoskę [l].
- Nauczanie prawidłowego [r] zaczynamy najczęściej od sylab, w których [r] występuje po spółgłosce [t] - *tr* oraz [d] - *dr*. Jednak to, jaka to będzie spółgłoska, często zależy od nas.

Niektórzy świetnie radzą sobie z *dr*, inne z *br*. Należy natomiast unikać połączenia z tylnymi spółgłoskami.

- Po sylabach z nagłosową grupą spółgłoskową powinny pojawić się w naszej terapii logotomy np.: *atra, atre, atro, etru, otry, etry, udra, ydro*.

**Powodzenia**